

**Azərbaycan Dövlət
İqtisad Universiteti**

Magistratura Mərkəzi

«PUL –KREDIT TƏNZİMLƏNMƏSİ»

fənni üzrə

PROQRAM

**Ali Məktəblərin «Maliyyə – Kredit» ixtisasi
üzrə (Magistraturada təhsil alanlar üçün)**

Elmi redaktor: i.e.d., professor Məmmədov Z.F.

Azərbaycan Təhsil Nazirinin 19.08.2014 tarixli əmri ilə «Müasir maliyyə –kredit insitutlarının fəaliyyət istiqamətləri» fənni üzrə tədris proqramına nəşr hüquqi verilmişdir.

Bakı- 2016

Elmi redaktor: i.e.d., professor Məmmədov Z.F.

Tərtib edən : i.e.d., professor Məmmədov Z.F.
dos. İbrahimov Z. H.
dos. Əsgərova R.
dos. A. Babayev
B / M.A.Rəfiyev
i.ü.f.d. M.A.Abbasbəyli

«PUL –KREDITIN TƏNZİMLƏNMƏSİ »
fənninin saat şəbəkəsi

№	MÖVZULAR	Auditoriya dərsləri	
		Mühazirə	Məşğələ
1	Pulun nəzəriyyəsi və Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında nəzəri düşüncələrin təhlili	2	2
2	Monetar siyasət	2	2
3	Pul tədavülü: tərkibi, strukturu, təşkili	2	2
4	Mərkəzi Bank – pul-kredit sistemini tənzimləyən orqan kimi	4	4
5	Ödəniş sistemi	2	2
6	Maliyyə monitorinqi.	4	4
8	Bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi və nəzarət	2	2
9	Pul-kredit sistemində disproporsiya və böhran	2	2
10	Antiinflasiya tənzimləmə siyasəti	2	2
11	Xarici ölkə təcrübəsində pul-kredit tənzimlənməsi və onun əsas istiqamətləri	2	2
	Cəmi	30	30

Giriş

Bütün ölkələrdə tətbiq edilən pul siyasəti üçün vahid model mövcud deyildir. Pul siyasəti ölkələrin məqsədlərinə, insitisional strukturuna, tarixi inkişaflarına, cəmiyyətin davranışlarına bağlı olaraq dəyişiklik göstərməkdədir.

Pul siyasətini tətbiq edən qurum və şəxslərin qabiliyyət və bacarıqlarına görə də nəticələri fərqli olur. İqtisad və ya pul elmində texniki elmlərdən fərqli olaraq ümumiyyətlə, pul nəzəriyyələrin irəli sürdüyü təkliflərin doğru və ya yanlış olub olmadığını isbat edəcək bir laboratoriya mövcud deyildir. Laboratoriyadan məhrum olan iqtisadçılar çox vaxt özlərinin daxili və xarici müşahidələrinə görə düşüncələrini cəmiyyətdə axtarır və təbii ki, bunlar da öz növbəsində cəmiyyət tərəfindən müzakirə obyektinə çevrilir. Bu səbəblə iqtisadçılar arasından müəyyən bir mövzunun ətrafında hər zaman fərqli görüş və fikirlər ortaya çıxır. Ancaq gercəklərə nail olmanın yolu azad sərbəst bir düşüncə şəraitində və bilikli elm adamlarının geniş iştirakı və müzakirəsi ilə mümkündür.

İqtisadiyyatın durumu яһмяиууятли дягядя pul-kredit sferасынын вязиууятиндяп асылыдыг. Ыnstitutларгын сауына, kredit resursлары вя ямяиууатларгын һястиня гюря бцтцп pul-kredit системинин базасыны коммесиуа bankлары вя дигяг kredit тяшкилатлары тяшкил едиг.

Pul-kredit тянзимлямяси – дювлятин иқтисади сиуасятинин тягкиб һиссыидиг. Мяркязи Банкын пул-кредит тянзимлямяси дювриййядя пул кцтлясинин, кредит щяжминин, фаиз дяряжяляринин вя пул дювраны вя кредитин дияр эюстярижиляринин дяйишмясиня йюнялмиш тядбирляр топлумудур.

Мяркязи Ванкын пул-кредит тянзимлямяси малийя сабитлийиня наил олма вя онун горунуб сахланмасына, ян башлыжасы, мили вайютанын курсунун

мюцкямлямясиня вя юлкянин тядийя балансынын сабитлийинин тямин олунмасына истигамятлянир. Бу бахымдан öлкөнin гөлэцэк иқтисади сийасэтинин инкішафı бу саһэдэ иxtисасчıларın вэ мütэхэссислэрin hazırlanmasını ön plana чэкir. Fənnin predmeti müxtəlif iqtisad elmlərini əhatə edir. Belə ki, pul-kredit tənzimlənməsi “İqtisadi nəzəriyyə”, “Pul və banklar”, “Bank işi”, “Maliyyə”, “Beynəlxalq valyuta-kredit münasibətləri” və s. Fənnlərlə qarşılıqlı əlaqədə öyrənilir.

Fənnin öyrənilməsi zamanı müxtəlif üsullardan istifadə edilir. Məşğələ dərslərində müxtəlif variantlı və açıq suallı testlərdən, müəyyənlik və terminlərin araşdırılması üsulundan, təcrübə tapşırıqlarla istifadə edilməsi özünün müsbət nəticəsini verir.

Pul, kredit və banklar mövzuları gündəlik həyatda ictimaiyyət tərəfindən, özəlliklə də kütləvi informasiya vasitələrində ən çox müzakirə və şərh edilən mövzulardır. Əmanətlərə və kreditlərə tətbiq edilən faiz dərəcəsi, Valyuta məzənnəsi, pul aqreqatları və s. bu kimi mövzular sırası vətəndaşları da yaxından maraqlandırmaqdadır.

Çünki yuxarıda adı çəkilən göstəricilərdə baş verən dəyişikliklər iqtisadi vahidlərin investisiya qərarlarına təsir edəcəkdir.

«Pul –kreditin tənzimlənməsi » fənninin dərslər proqramında: pul tədavülü: tərkibi, strukturu, təşkili; Depozit emissiyası və depozit multiplikatoru; Pul nəzəriyyəsi; Pul siyasəti; Valyuta tənzimlənməsi; Mərkəzi Bank – pul-kredit sistemini tənzimləyən orqan kimi; Ödəniş sistemi; Maliyyə monitorinqi; Bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi və nəzarət; Pul-kredit sistemində disproporsiya və böhran kimi mövzular öyrəniləcək və müzakirə olunacaqdır.

Mövzu 1. Pulun nəzəriyyəsi və Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında nəzəri düşüncələrin təhlili

Pul nəzəriyyəsinin tarixi. Pula tələb nəzəriyyəsi. Klassik pula tələb nəzəriyyəsi. Keynesyen pula tələb nəzəriyyəsi. Portfel nəzəriyyəsi. M.Fredmanın monetar nəzəriyyəsi. Pul təklifi nəzəriyyəsi. Faiz nəzəriyyəsi. Qibson paradoksu. Pul təklifi və faiz.

Pul-kredit tənzimlənməsinin мащийяты, ролу, onun мягсяд вя вязифяляри. Пул-кредит тянзимляняси шаггында игтисади фикирляр. Игтисадийятын идаря олунмасынын мцасир моделинин истигамятлэри. Мүхтэлиф пул консепсиялары və onların əsas истиqамэтлэри. Азярбайжан Республикасынын базар принципляриня уйьун олараг пул-кредит тянзимляняси, onun ясас истигамятляри.

Mövzu 2. Monetar siyasət

Pul siyasətinin məzmunu. Pul siyasətinin məqsədi. Pul siyasətinin əsas və əlavə göstəriciləri. Mərkəzi Bankın alətləri. Açıq bazar əməliyyatı. Reeskont siyasəti. Məcburi ehtiyat normaları. Pul miqdarına nəzarət. Pul siyasətinin əməliyyat hədəfləri (operating targets). Pul siyasətinin vasitəçi hədəfləri (intermediate targets). Azərbaycanca MB pul siyasətinin məqsəd və alətləri.

Pul-kredit tənzimlənməsində Мяркязи Банкын ролу, вэзифэ və funksiyaları. Pul-kredit siyasəti, fəaliyyət dövrünə görə onun ayrı-ayrı məqsədlərinin bir-birindən fərqləndirilməsi. Pul-kredit siyasətinin əsas vəzifələri. Пул-кредит сийасятинин щяйата кечирилмяси ццулары.

Pul-kredit tənzimləmə vasitələri.
Mяrkязlaşdırılmış kreditlər onların verilmə qaydası.
Mяrkязi Bankın uçot dяrяясini mцяууяnlaşdırilməsi. Faiz siyasəti. Marja. Faizin növləri və hesablanma metodları. Yenidənməliyyələşdirmə dərəcəsi ilə verilən mərkəzləşdirilmiş kreditin müxtəlif formaları. Overdraft, overnayt, veksellərin yenidən uçotu ilə kreditlərin verilməsi, lombard kreditlərinin verilmə üsulları. Kredit tənzimlənməsində Mərkəzi Bankın rolu.

Mясбури еhtiyat normaları. Onun funksiyaları. Ölkənin bank sisteminə məcburi ehtiyat normasının təsir mexanizmi.

Aчық bazar ямялиyyatлары. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində bu alətin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi. Birbaşa və dolaylı açıq bazar əməliyyatları. Repo və əks repo əməliyyatları. Bu əməliyyatların aparılma ardıcılığı. Aşırıq bazar əməliyyatının ölkənin pul bazarına, kredit bazarındakı likvidliyə təsirinin qiymətləndirilməsi.

Pul-kredit tənzimlənməsi vasitələrinin qarşılıqlı əlaqəsi. Kredit bazarında likvidliyə təsir müddətinə görə pul-kredit tənzimləmə alətlərinin təsnifləşdirilməsi. Qısa, orta və uzunmüddətli tənzimləmə alətlərinin kredit bazarına təsiri.

Pul-kredit siyasəti alətlərindən olan valyuta intervensiyası. Valyuta siyasəti onun məqsəd və vəzifələri.

Valyuta tənzimlənməsinin vasitələri. Valyuta məzənnələri. Nominal və real valyuta məzənnələri, ona təsir edən amillər. Valyuta rejimi. Valyuta bazarı və onun tənzimlənməsi. İnizibati və ya qanunvericiliklə müəyyən edilmiş normativ qaydalar sistemi olan valyuta məhdudiyətləri. Onların ayrı-ayrı üsulları və aparılma məqsədi. Ölkəmizdə aparılan valyuta siyasəti və valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi.

Pul-kredit tənzimlənməsi sistemində valyuta tənzimlənməsi. Valyuta tənzimlənməsi haqqında əsas anlayışlar. Azərbaycanın daxili valyuta bazarı. Valyuta ehtiyatlarının formalaşması və istifadəsi. Rezydentlərin xarici

valyuta hesabları. Qeyri-rezidentlərin xarici valyutada və milli valyutada hesabları. Qeyri-rezidentlərin Azərbaycan Respublikasında valyuta əməliyyatları. Valyuta nəzarəti orqanları və agentləri. Valyuta siyasəti. Valyuta kurs siyasəti. Valyuta kursuna müdaxilə və nəticələri. Valyuta kursuna təsir edən amillər. Dollarizasiya və qeyri-sabitlik.

Mövzu 3. Pul tədavülü: tərkibi, strukturu, təşkili.

Пул кцтляси пул тядавцлцнцн мцщцм мигдар эюстярижиси kimi. Пулун купйур гурулушу, onun düzgün təmin olunması. Пул кцтлясинин тянзимлянмяси. Пулун дювретмя сцряти, onun мүəуөнлəшмəsi. Pulun dövretmə сүрəтинə təsir edən амиллэр. Пул кцтляси вя пулун дювретмя сцряти арасында ялагя.

Мцасир пул эмиссийасы. Pul emissiyasının ауғ-ауғ нөвлəri. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində müasir pul emissiyasının кредит характери.

Икипилляли банк системи шяраитиндя эмиссийа механизминин банк (депозит) мултипликатору яасында фяалийят эюстярмəsi. Мултипликасийанын ващид механизми. Пул, банк, depozit və kredit мултипликатору. Pul təklifi, pul bazası və pul multiplikatoru arasında asılılıq.

Пул агрегатлары. Юлкянин кредит системинин структур хцсусийятляриндян вя онун малийя базарларынын инкишаф сывийясиндян асылы olaraq pul aqreqatlarının sayı və tərkibi.

Pul tədavülü. Наьд пул вя наьдсыз дюврийя. Nağd pul dövriyyəsinin artma səbəbləri. Pul tədavülünün kanalları. Пулун шярякят етдийи субйектлярдян асылы оларағ pul tədavülünün нөвлəri. Игтисадийятын айры-айры моделляриндя пул тядавцлцнүн хцсусийятляри. Nağdsız pul tədavülünün qrupları.

Пул тјадавцлцнцн тјашкили вј низамлашдырылмасы. Pul emissiyası kanalları. Pul emissiyasının mexanizmi. Mərkəzi Bankın pul tədavülünün təşkili.

Pul tədavülü və onun strukturu. Pul kütləsinin aqrəqatları. Monetizasiya. Azərbaycanca nəğd pul tədavülünün təşkili. Pul nişanlarının emissiyası. Depozit multiplikatoru və onun işləmə mexanizmi.

Mövzu 4. Mərkəzi Bank – pul-kredit sistemini tənzimləyən orqan kimi

Mərkəzi Bankın məqsəd və funksiyaları. Mərkəzi Bank dövlətin maliyyə agentı kimi. Mərkəzi Bank nəğd pul tədavülünün təşkilini həyata keçirən orqan kimi. Faiz koridoru.

1. Beynəlxalq qeyri-valyuta ehtiyatlarının idarə olunması.
2. Mərkəzi Bankın kredit təşkilatları ilə münasibətləri.
3. Mərkəzi Bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət edən orqan kimi.
4. Mərkəzi Bank sonuncu instansiya kreditoru kimi.

Базар игтисадиййатында коммерсийа банклары, onların vəзифə və funksiyaları. Bankların мащиййяти. Банкын мащиййятиня гаршы иряли сирцялн методолоьи тјялябляр. Ikipilləli bank sistemində bankların fəaliyyət prinsipяри. Bankların möbcud resurs çərçivəsində fəaliyyət prinsipi. Bu prinsipin bank likvidliyinin qorunmasında rolu. Коммерсийа банкларынын там игтисади сярбястлиуи və Mərkəzi Bank tərəfindən onların fəaliyyətinə yalnız dolayı iqtisadi metodlarla təsir.

Дювлят тјанзимлянмясинин ясас истигамятляри. Maliyyə-kredit institutlarının, банк фяалиййятинин тјанзимлянмяси. Банк фяалиййятинин тјанзимлянмяси

спесифик хцусиййятлэри. Банк фяалиййятинин идаря едилмяси.

5. Банкларын ликвидлик эюстярижиляри. Likvidliyin əsas meyarları. Bankın öhdəlikləri. Кредит тяшкилатларынын ликвидлик вязиййятиня нязарят. Ликвидлик нормативляри, onların hesablanma qaydası.

VI Mövzu. Ödəniş sistemi

1. Mərkəzi Bank ödəniş sistemin fəaliyyətini tənzimləyən və nəzarət edən orqan kimi.

2. Nəğdsiz hesablaşma formaları.

3. Bankların kassa xidmətləri.

4. Banklarda xidmətlərin elektron forması.

5. Müxbir hesablar.

6. Azərbaycan Respublikası ərazisində nağdsız hesablaşmaların aparılması qaydası.

7. İri məbləğli ödənişlərin köçürülməsi sistemləri - AZIPS

8. Xırda ödənişlər üzrə hesablaşma klirinq sistemi

9. Beynəlxalq ödənişlər və hesablaşma sistemləri

10. Ödəniş xidmətləri göstərən təşkilatlar

11. Qeyri-maliyyə müəssisələrinin istifadə etdikləri ödəniş vasitəsi.

12. Ödəniş sistemi və informasiya texnologiyalarınm inkişafı

VII Mövzu. Maliyyə monitorinqi

1. Pul tədavülünün şəffaflığı

2. cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinə qarşı mübarizə

3. terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi və ona qarşı mübarizə

4. Maliyyə monitorinqi xidmətinin fəaliyyət istiqamətləri

5. Maliyyə monitorinqi xidmətinin vəzifələri
6. Maliyyə monitorinqi xidmətinin hüquqları
7. Maliyyə monitorinqi orqanı cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması sahəsində səlahiyyətləri həyata keçirən dövlət orqanı kimi.

VIII Mövzu. Bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi və nəzarət

1. Bank fəaliyyətinin tənzimlənməsinin nəzəri – praktiki aspektləri.
2. Bank nəzarətinin təşkili.
3. Bazel-I və Bazel-II razılaşma protokolları.
4. Azərbaycanda bank fəaliyyətinə nəzarət formaları.
5. Banklarda daxili nəzarət və daxili auditin təşkili qaydası

IX Mövzu. Pul-kredit sistemində disproporsiya və böhran

1. Maliyyə böhranı anlayışı və onun komponentləri.
2. Valyuta böhranı.
3. Borc böhranı.
4. Fond böhranı.
5. Bank böhranı.
6. Böhranın indeksion xarakteri.
7. ABŞ-da ipoteka böhranı (2008) və onun Qlobal böhrana transformasiyası
8. Bank böhranlarına qarşı dövlət orqanlarının tənzimləmə tədbirləri.
9. Əmanət sığorta sisteminin mahiyyəti.
10. Azərbaycanda Əmanət sığorta fondunun fəaliyyəti

X Mövzu. Inflyasiya və Antiinflyasiya tənzimləmə siyasəti

1. İnflyasiya nəzəriyyəsi.
2. İnflyasiyanın mahiyyəti.
3. Keynesyen nəzəriyyə.
4. Monetarizm nəzəriyyə.
5. Qaqan gözlənilən inflasiya nəzəriyyəsi.
6. Strukturalçıların inflasiya haqqında nəzəriyyələri
7. İnflyasiya haqqında təklif yönlü nəzəriyyə.
8. Pul tədavülünün optimizasiyası.
9. Antiinflyasiya tənzimlənmə siyasətinin metodları.

İnflyasiya, onun mahiyyəti. İnflyasiya proseslərinin artma səbəbləri. İnflyasiyanın yaranmasının forma və növləri. İnflyasiyanın inkişaf mərhələləri. Pul kütləsi və qiymətlərin artım sürəti arasında əlaqənin inflyasiyanın inkişaf mərhələlərinə təsiri.

İnflyasiya səviyyəsinin müəyyən edilmə mexanizmi və həddi. İnflyasiyanın mərhələləri. Başlangıç və əsas mərhələnin başlıca xüsusiyyətləri. Пул тядавүлүңүң инфлясия процесляринин вязийятиндян асылы олан яса сабитляшмя формалары. Шок терапиясы, şok terapiyası шярәйтдя инфлясийанын арадан галдырылмасы цчдн пул ислацатларынын хцусийятляри. Инфлясия сярвийясинин мцяйян олунмасы. İnflyasiyanın əsas pul və qeyri-pul amilləri. Инфлясия амилляри иля мцбаризя цчдн игтисадийятын дювлят тянзимлянмясинин комплекс тядбирляринин щяйата кечирilməsi.

Mövzu 8. Xarici ölkə təcrübəsində pul-kredit tənzimlənməsi və onun əsas istiqamətləri.

Dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərində pul-kredit tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri.

ABŞ-da pul-kredit tənzimlənməsi. ABŞ-ın pul-kredit siyasətinin rəsmi bəyənçisi olan FES. FES-in pul tənzimlənməsinin əsas xüsusiyyətləri və rolu.

Avropa birliyində pul-kredit tənzimlənməsi. İngiltərənin pul-kredit sisteminin əsas xüsusiyyətləri. İnəilтяря банкында банкнот бурахылышы шяддини тяйин едян вя онларын сярбяст дйишдирилмясини тяляб едян емиссия ямялийятлары. Інэилтяря Банкы тяряфиндян пул-кредит сийасятинин реаллашмасынын йени механизми. Інэилтяря Банкынын пул-кредит тянзимляняси алятляри.

Франсада пул-кредит сийасяти. Мрякязи Банк тяряфиндян аралыг (валйута курсу вя пул кцтлясинин артым темпи) вя сонунжу (гиймятлярин сабитлийи) мягсядлярин мцяййян олунмасы. Франса банкын фаиз дярбялярини тянзимляйряк пул базарына тәсирі.

Алманийанын пул-кредит tənzimlənməsi. Алманийа Бундесбанкынын ясас мягсяди. Смяряли игтисади инкишафын зямини олан гиймятлярин сабитлийинин тямин едилмяси. Алман Бундесбанкынын пул-кредит сийасятиндә дювлятля ямякдашлыг səviyyəsiniн qiymətləndirilməsi.

Үрөнианын пул-кредит və банк фəaliyyətinin tənzimlənməsi. Үрөниа банк секторунун özəllikləri.

Çin iqtisadiyyatında pul-kredit və банк фəaliyyətinin tənzimlənməsi.

Türkiyənin pul kredit və банк фəaliyyətinin tənzimlənməsinin spesefik cəhətləri.

İmtahan sualları

1. Pul tədavülü və onun strukturu.
2. Pul kütləsinin aqreqatları.
3. Monetizasiya.

4. Azərbaycanca nəğd pul tədavülünün təşkili.
5. Pul nişanlarının emissiyası.
6. Depozit multiplikatoru və onun işləmə mexanizmi.
7. Pul təklifi və faiz dərəcəsi.
8. Pul nəzəriyyəsinin tarixi.
9. Pula tələb nəzəriyyəsi.
10. Klassiklərin pula tələb nəzəriyyəsi.
11. Keynsyan pul tələb nəzəriyyəsi
12. Portfel nəzəriyyəsi.
13. M.Fredmanın monetar nəzəriyyəsi.
14. Pul təklifi nəzəriyyəsi.
15. Faiz nəzəriyyəsi.
16. Qibson paradoksu.
17. Pul siyasətinin məzmunu.
18. Pul siyasətinin məqsədi.
19. Pul siyasətinin əsas və əlavə göstəriciləri.
20. Mərkəzi Bankın alətləri.
21. Açıq bazar əməliyyatı.
22. Reeskont siyasəti.
23. Məcburi ehtiyat normaları.
24. Pul miqdarına nəzarət.
25. Pul siyasətinin əməliyyat hədəfləri (operating targets)
26. Pul siyasətinin vasitəçi hədəfləri (intermediate targets)
27. Azərbaycanca MB pul siyasətinin məqsəd və alətləri.
28. Pul-kredit tənzimlənməsi sistemində valyuta tənzimlənməsi
29. Valyuta tənzimlənməsi haqqında əsas anlayışlar.
30. Azərbaycanın daxili valyuta bazarı.
31. Valyuta ehtiyatlarının formalaşması və istifadəsi.
32. Rezidentlərin xarici valyuta hesabları.
33. Qeyri-rezidentlərin xarici valyutada və milli valyutada hesabları.
34. Qeyri-rezidentlərin Azərbaycan Respublikasında valyuta əməliyyatları.

35. Valyuta nəzarəti orqanları və agentləri.
36. Valyuta siyasəti.
37. Valyuta kurs siyasəti.
38. Valyuta kursuna müdaxilə və nəticələri.
39. Valyuta kursuna təsir edən amillər.
40. Dollarizasiya və qeyri-sabitlik.
41. Mərkəzi Bankın məqsəd və funksiyaları.
42. Mərkəzi Bank dövlətin maliyyə agentliyi kimi.
43. Mərkəzi Bank nəğd pul tədaviyinin təşkilini həyata keçirən orqan kimi.
44. Faiz koridoru.
45. Beynəlxalq qeyri-valyuta ehtiyatlarının idarə olunması.
46. Mərkəzi Bankın kredit təşkilatları ilə münasibətləri.
47. Mərkəzi Bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət edən orqan kimi.
48. Mərkəzi Bank sonuncu instansiya kreditörü kimi.
49. Mərkəzi Bank ödəniş sisteminin fəaliyyətini tənzimləyən və nəzarət edən orqan kimi.
50. Nəğdsiz hesablaşma formaları.
51. Bankların kassa xidmətləri.
52. Banklarda xidmətlərin elektron forması.
53. Müxbir hesablar.
54. Azərbaycan Respublikası ərazisində nəğdsiz hesablaşmaların aparılması qaydası.
55. İri məbləğli ödənişlərin köçürülməsi sistemləri - AZIPS
56. Xırda ödənişlər üzrə hesablaşma klirinq sistemi
57. Beynəlxalq ödənişlər və hesablaşma sistemləri
58. Ödəniş xidmətləri göstərən təşkilatlar
59. Qeyri-maliyyə müəssisələrinin istifadə etdikləri ödəniş vasitəsi.
60. Ödəniş sistemi və informasiya texnologiyaların inkişafı

61. Pul tədavülünün şəffaflığı
 62. cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinə qarşı mübarizə
 63. terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi və ona qarşı mübarizə
 64. Maliyyə monitorinqi xidmətinin fəaliyyət istiqamətləri
 65. Maliyyə monitorinqi xidmətinin vəzifələri
 66. Maliyyə monitorinqi xidmətinin hüquqları
 67. Bank fəaliyyətinin tənzimlənməsinin nəzəri – praktiki aspektləri.
 68. Bank nəzarətinin təşkili.
 69. Bazel-I və Bazel-II razılaşma protokolları.
 70. Azərbaycanda bank fəaliyyətinə nəzarət formaları.
 71. Banklarda daxili nəzarət və daxili auditin təşkili
- qaydası
72. Maliyyə böhranı anlayışı və onun komponentləri.
 73. Valyuta böhranı.
 74. Borc böhranı.
 75. Fond böhranı.
 76. Bank böhranı.
 77. Böhranın indeksion xarakteri.
 78. ABŞ-da ipoteka böhranı (2008) və onun Qlobal böhrana transformasiyası
 79. Bank böhranlarına qarşı dövlət orqanlarının tənzimləmə tədbirləri.
 80. Əmanət sığorta sisteminin mahiyyəti.
 81. Azərbaycanda Əmanət sığorta fondunun fəaliyyəti
 82. İnflyasiya nəzəriyyəsi.
 83. İnflyasiyanın mahiyyəti.
 84. Keynesyen nəzəriyyə.
 85. Monetarizm nəzəriyyə.
 86. Qaqan gözlənilən inflasiya nəzəriyyəsi.
 87. Strukturualçıların inflasiya haqqında nəzəriyyələri
 88. İnflyasiya haqqında təklif yönümlü nəzəriyyə.

89. Pul tədavülünün optimizasiyası.
90. Antiinflasiya tənzimlənmə siyasətinin metodları.

Tədris prosesində istifadə olunan əsas anlayışlar

Azərbaycan Respublikasının bank sistemi Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından və kredit təşkilatlarından ibarətdir.

Pul-kredit tənzimlənməsi – dövlətin iqtisadi siyasətinin tərkib hissəsidir. Mərkəzi Bankın pul-kredit tənzimlənməsi dövrüylə pul kətləsinin, kredit şaxələndirilməsi, faiz dərəcələrinin və pul dövranı və kreditin digər əsas göstəricilərinin dəyişməsinə yönəlməmiş tədbirlər toplusudur.

Pul kətləsi - pul tədavilinin miqdarı əsas göstəricidir. Pul kətləsi pul bazasının kommersiya bank sistemində əmələ gəlməsi ilə yanaşı və tədaviləki nəfəs pullardan və miqdarların hesablarındakı pul gəlirlərindən ibarətdir.

Pulun dövretmə sürəti (pulun tədavil sürəti) – pulun tədavil və dövriyyə funksiyasını yerinə yetirərkən zaman pul şərtlərinin intensivliyinin göstəricisi olub, il ərzində, şər bir dövrə əylirərin xərclərinə xidmət edən, pul kətləsinin dövrlərinin sayını göstərir. Yəni pulun dövretmə sürəti eyni adlı pul vahidinin pul dövriyyəsinin sayı və ya pul dövriyyəsinin miqdarı, sürəti ilə ifadə olunur.

Pul bazası - mərkəzi bank tərəfindən buraxılan (Mərkəzi Bankın xəzinədarlığında olan nəfəs pullar

нязяря алынмадан) наьд пуллар вя коммерсийа банкларынын мяжбури ещтийатлары нязрядя тутулур.

Пул мултипликатору - пул базасынын артмасы заманы пул тьяклифинин нежя дйишмясини эюстярир. Пул мултипликаторуну пул тьяклифинин пул базасына гаршы мцнасибяти кими *qiuमतlэндirmэк olar*. пул тьяклифи (наьд пул+тяляболунанадяк депозитляр), пул базасы (наьд пул+ещтийатлар) *demэкdir*.

Пул агрегаты - пул кцтлясинин эюстярижисидир. Статистикада пул агрегатлары мцяййян мцддядтя пулун шярякятиндяки дйишикликляринин тьящилили цццн нязрядя тутулмушдур. Пул агрегатларынын дццццщцццн ясасыны мадди сярвятлярин ликвидлик сывиййяси ардыжыллыгы тьяшкил едир. Пул тьядавцццн мцяййян тарихя, мцяййян мцддят цццн мигдар дйишикликлярини, шямчинин пул кцтлясинин артым темпинин вя шямминин тязимлянмяси цзря тядбирлярин ишляниб шазырланмасы цццн пул агрегатларындан истифадя едилир.

Пулун емиссийасы - пулларын тьядавця еля бурахылышыдыр ки, бу заман пул кцтляси тьядавццдя артг. Пул емиссийасы шяр бир юлкянин мяркязи банкы тьяряфиндян шяйата кечирилир ки, бунунла да тьядавця ялавя «илкин» пуллар бурахылмыш олур.

Стимуллашдырыжы монетар сийасят - тязязццл заманы шяйата кечирилир вя игтисадиййатын жанландырылмасына, ишсизликля мцбаризядя ишэцзар активлийин стимуллашдырылмасына йюнялдилир. Стимуллашдырыжы монетар сийасят мяркязи банк тьяряфиндян пул тьяклифинин артырылмасына йюнялик тядбирляри ящатя едир. Бу заман истифадя олунан тядбирляр: ещтийат тьялябляринин ашаьы салынмасы, фаиз учот дяржяляринин ашаьы салынмасы, мяркязи банк тьяряфиндян дювлят гиймятли кабызларынын алынмасы.

Мяшдудлашдырыжы монетар сийасят - иктисадиййатын шядсиз жанландыбы мярщялядя ишэцзар активлийин гаршысынын алынмасы, инфлясийанын азалдылмасы мягсядиля апарылып. Мяшдудлашдырыжы монетар сийасят мяркязи банк тяряфиндян пуллу тялябин азалмасына йюнялмиш тядбирляря ящята едилир. Бу тядбирляр: ещтийят тялябляри нормаларынын артырылмасы, фаиз учот дряряжляринин артырылмасы, мяркязи банк тяряфиндян дювлят гиймятли кабызларынын сатылмасы.

Kredit ekspansiyasy - узун вя гысамцддяти кредитляшмянин мигйасынын эенишлямясидир. Pul-kredit тянзимлямяси заманы Мяркязи Bankin kreditin stimullashdygylmasyna вя pul emissiyasyна yönəlik metodlari. Bu metoddan istifady edildikdy kommersiya banklaryнын resurlary артыр, уяни кредитлышдигмя imkanlary эенишлянир ки, бу да тядавцлды pul кцтлясинин цмуми һясмини артыгыр. kredit ekspansiyasy иктисадиууаты pulla тячиз едир, иктисади конууктуранын санланмасыны stimillashdygyrsa вя istehsalын artmasyna сявяб olur.

Kredit restriksiyasy – mərkəzi Bankin kreditлягин verilмяси цзя kommersiya banklaryнын imkanыны мяhdudlashdyrdiği вя беляликля дя иктисадиууатын pulla тячизиня тясир гюстярмиш olduđu metodlardir. Kredit restriksiyasy иктисади дигчялиш дюврягиндя “чох қызманы”, aradan qaldыгыр, тядавцлды pul кцтлясини мяhdudlashdygyr вя тяляб инфлясийасыны ашабы салыр.

Йенидянмалиййяляшдирмя дряряжляри иля верилян мяркязляшдирилмиш кредитляр - Мяркязи банк коммерсийа банкларынын йенидян малиййяляшдирилмясини щйята кечиря биляр. Банкларын йенидянмалиййяляшмяси дедикдя кредит мцяссисяляринин мяркязи банкдан алдылары пул

всаитляри баша дцщцр. Мяркязи Банк юзцнцн пул-кредит сийасятини бу эцн йенидьянмалийяляшмянин мцхтялиф формалары иля щяйата кечирир.

Овердрафт кредити - коммерсийа банкларынын мяркязи банкдан гыса мцддята 1 аяа лимитля алдыбы кредит овердрафт кредитидир ки, Мяркязи Банкын бу цсулла вердийи кредитляр овердрафт механизмини ямяля эятирир. Бу кредит тяминатсыздыр.

Овернайт кредитляри – Мәркәзи Банкын коммерсийа банкларына вердийи 1 эцнлцк кредитлярдян сющбят эедир вя уйьун олагаг бу кредитляр овернайт кредитляри адланыр.

Ломбард кредити - гиров механизми цзяриндя гурулмуш, коммерсийа банкларынын эиров тяминаты кими ясаян гысамцддятли дювлят истиграз вярягяляри вя йа хязинядарлыг векселлярини истифадя етмякля Мяркязи Банкдан алдыбы кредитдир. Бу кредитлярин мцддяти 30 эцндян ибарятдир.

Векселлярин йенидьян учоту - узун мцддят Гярби Авропа банкларынын пул-кредит сийасятинин ясас цсулларындан бири олмушдур. Мяркязи банклар нязяря алынан векселляр цццн мцяййян тялябляр иряли сцрцрдцляр. Бу тяляблярдян башлыжасы борж ющдяликляринин тяминатлы олмасы иди.

Мяркязи банк учот дярязяси сийасяти - (вя йа дисконт сийасяти) апараркян «сонунжу инстансийа кредиторуну» ролуну ойнайыр. О, мцвяггяти чятинлийя дцщмцщ малийя жящятдян даща дайанаглы банклара кредит верир вя щямчинин онларын портфелиндя олан гиймятли каьызларын, ясаян векселлярин йенидьян учотуну апарыр. Хцсуси шяртлярля бязи щалларда узунмцддятли кредитляр верир. Бу, хырда банклара юдымялярин едилмясиндян ютрц верилян пул всаитляри щяклиндяки кредит ола бияр. Бязян ися кредит чятин

малийя вязийятиня дцшмш вя юзцнцн балансыны гайдаа салмаг ццн кюмяя ещтийажы олан банклар да верилір.

Мяжбури ещтийат нормалары - коммерсийа банклары жялб едикляри депозитлярин бир щиссясини мяжбури гайдада мцяйян олунмуш шякилдя мяркъязи банкларда сахламалыдыр. Мяркъязи банкларын тйин етдийи мяжбури ещтийатлар банкларын депозит базасынын щяжминя тясир етдийиндян, банкларын кредит вермясини тязимляйир вя буна эюря дя банк ресурсларынын щяжминя тясир едир.

РЕПО - мяркъязи банк тяряфиндян гиймятли кабызларын коммерсийа банкларына сатылмасы вя яввялжядян разылашдырылмыш мцддят битдикдян сонра онлардан эери алынмасы демякдир.

Якс-РЕПО - мяркъязи банк тяряфиндян гиймятли кабызларын коммерсийа банкларындан алынмасы вя яввялжядян разылашдырылмыш мцддят битдикдян сонра онлара эери сатылмасыны нязардя тутур.

Хяржляр инфлясийасы - ресурсларын, истещсал факторларынын гиймятляринин галхмасы, бунун нятижясиндя дя истещсал вя тядавцл хяржляринин, щямчинин истещсал олунан малларын гиймятляринин галхамасында юзцнц эюстярир. Ресурсларын гиймятляринин галхма сябяби тилли валйутанын мязяннясинин дцшмяси вя ресурсларын дцнйа гиймятляринин дяйишмясидир. Юз нювбясиндя конкрет ямтяянин истещсал хяржляринин галхмасы диэяр ямтяялярин дя гиймятляриня тясир едир. Чцнки, гиймяти галхан малы алмаг ццн истяр-истямяз юз малынын да гиймятини галдырмаг лазымдыр.

Тяляб инфлясийасы - ящалинин вя мцяссисялярин мяжму пул эялирляринин мал вя хидмятлярин реал артым щяжминдян тез артыгы бир игтисади вязийятдя йараныр.

Тяляб инфлясийасы ясаен там мяшүүлуг заманы баш верир вя бу заман тялябин нйин щесабына – дювлят хяржляринин, йахуд истещалчылар тярфиндян мал вя хидмятляр олан тялябин артмасы щесабына баш вермяси бир о гядяр дя ящямийятли дейил. Тяляб инфлясийасы бир сыра пул факторлары иля ялагдар йараныр ки, онлар ашааьыдакылардыр: игтисадийатын щярбиялшидилмяси вя щярби хяржлярин артмасы; дювлят бцдзя кясирин вя дахили боржларын артмасы; банкларын кредит експансийасы; аьыр сьнайе сащяляриня щядсиз инвестисийалар; инфлясийанын идхалы.

Тяклиф инфлясийасы - Бу нюв инфлясийа ресурслардан там истифадя олунмадыы бир щяраитдя истещал хяржляринин ящямийятли артмасынын сьаб олдуьу гиймятлярин галхмасы кими баша дцщцлцр. Мьсялян: мьсисьялярин юзляринин ясас фондларынын эениш щяжмдя тькмилляшдилмя вя йениляшдилмясини щяята кечирдикляри заман баш веря биляр. Дцня тьжрцбьсиндя мьжму тялябин енмяси иля гиймятлярин галхмасына сьаб олан бу нюв инфлясийа тез-тез раст эялмяк олар.

Идхал инфлясийасы – харижи факторларын тьсири нятижьсиндя; мьсялян, юлкья щяддян цох харижи валюту ахыны вя импорт гиймятляринин галхмасы иля йаранан инфлясийадыр. Беля ки, хариждян ахыб эялян валюту юлкьянин мьркьзи банкы тьрфиндян милли валютуа дяишдилер вя бу заман мьжбурийят гаршысында архасында ямтя кцтляси олмайан ялавя милли валютуа эмиссия едилер.

Кредит инфлясийасы – щядсиз кредит експансийасынын йаратдыы инфлясийадыр.

Дефлясийа сийьати – бу пул тялябиня гаршы пул-кредит вя верэи механизми васитьсяля, дювлят хяржляринин ашааьы салынмасы,

йенидьянмалийяляшдирмя дряжяляринин галдырылмасы, верэи просесинин тязйигинин эжжлянмяси вя пул кцтлясинин мящдудлашдырылмасына тьярэф йюнялдилян бир механизмдир. Дефлясийа сийасятинин йериня йетирилмясинин ясас хцсусиййати игтисадиййатда бющран щалларынын йаранмасы вя игтисади артымын лянэимясидир.

Эялирляр сийасяти – бу сийасят гиймятляр вя ямяк щаггларына гаршы, онларын там дондурулмасы вя йахуд да артырылмасына мящдудиййятлярин гойулмасы иля баш верян паралел нязарятдьян ибарятдир.

Валйута интервенсийасы - Мьяркъязи Банкын манатын мцгабилиндя, онун мязьяннысия вя игтисадиййатда пуллу тьяляб вя тьяклифя тясир мягсядиля бирья вя банкларасы базарда харижи валйутанын алгы-сатгысы баша дцщццр. Bir sözlə, valyuta mцдахиляси Мьяркъязи Bank тьярэфиндьян valyuta bazarында һяyata кечигилян харгиси valyutanын алқы-сатқысы ямялиууатыдыр. Мьяркъязи Bank valyuta bazarында satышлар һяyata кечигьяркъяп юзцццн срягнсамында olan харгиси valyuta ehtiyatларындан istifadя edir.

“Цзян” valyuta мязьянныси rejими - valyuta мязьяннысинин valyutaya olan тьяляб вя тьяклифин тясиги ясасында формалашмасыдыр. Цзян мязьянны һяр гццн вя тез-тез дьяуишир. Мьяркъязи Bank мцстясна hallарда мязьянныин къскин тьяряддцдлягинин қаршысыны алмақ цццц valyuta bazarына мцдахиля edиб мязьянны дьяуишиклиуини “һамарлая” биляг.

Тясбит edилмиш мязьянны - rejими юлкянин милли valyutasынын срябряст дюнярли харгиси valyutaya қаршы дьяуишмяз saxланылмасыдыр.

Bank - fiziki və һуquqi щәхслөрдән depozitләрин və ya digәр qaytarılan vəsaitләрин cәlb edilmәси, öz adындан və öz hesabına kreditләрин verilmәсини, һabelә мүщтәриләрин тапшырғи

ilə köçürmə və hesablaşma-kassa əməliyyatlarını məcmu halda həyata keçirən hüquqi şəxsdir.

Bank olmayan kredit təşkilatı -öz vəsaiti və/və ya cəlb edilmiş vəsait hesabına (depozitlər istisna olmaqla) yalnız pul formasında kreditlər verməklə məşğul olan hüquqi şəxsdir.

Bank krediti - bağlanmış müqaviləyə uyğun olaraq qaytarılmaq, müəyyən müddətə (müddətin uzadılması hüququ ilə) və faizlər (komisyon haqqlar) ödənilmək şərti ilə, təminatla və ya təminatlı müəyyən məbləğdə borc verilən pul vəsaitidir. Həmin şərtlərlə pul vəsaitinin verilməsi haqqında götürülmüş hər hansı öhdəlik, qarantıya, zəmanət, borc qiymətli kağızlarının diskontla və ya faizlər alınmaqla satın alınması və müqaviləyə əsasən hər hansı formada verilmiş vəsaitin qaytarılmasını tələb etməklə bağlı digər hüquq da kredit anlayışına aiddir.

Depozit - müvafiq müqavilə şərtləri ilə faizlər və ya komisyon haqqlar ödənilməklə və ya ödənilmədən müştərilərin (əmanətçilərin) tələbi ilə qaytarılmasını və ya başqa hesaba köçürülməsini nəzərdə tutan bankın balansında aparılan cari, əmanət (depozit) və ya digər hesaba qoyulmuş və ya köçürülmüş pul vəsaitidir.

Mühüm iştirak payı - səhmdar kapitalının və ya səsvermə hüququnun 10 və ya daha çox faizini təşkil edən, yaxud müqavilə əsasında iştirakçısı olduğu hüquqi şəxsin qərarlarının qəbul edilməsinə mühüm təsir göstərməyə imkan verən paya birbaşa və ya dolay yolla sahiblikdir.

İnzibatçı - bankın Müşahidə Şurasının, Audit Komitəsinin və İdarə Heyətinin üzvləri, habelə bankın baş mühasibi (mühasibat xidmətinin rəhbəri), daxili audit bölməsinin əməkdaşları, bank filialının, şöbəsinin və nümayəndəliyinin rəhbərləri və baş mühasibləri.

Banka aidiyyəti olan şəxslər - bankın inzibatçıları, struktur bölmələrinin rəhbərləri, qərarların qəbul edilməsində iştirak edən digər əməkdaşları və onlarla yaxın qohumluq

münasibətlərində olan şəxslər (əri/arvadı, valideyni, o cümlədən ərinin/ arvadının valideyni, babası, nənəsi, övladı, o cümlədən övladlığa götürülən, qardaşı və bacısı); bankda mühüm iştirak payı olan hər hansı şəxs və ya bankın mühüm iştirak payı olan hüquqi şəxs və həmin hüquqi şəxsdə mühüm iştirak payı olan hər hansı şəxs, habelə bu cür mühüm iştirak payına malik olan hüquqi şəxslərin icra orqanlarının rəhbərləri.

Banka aidiyyatı olan şəxs adından hərəkət edən şəxslər - aralarında bağladıqları müqavilə əsasında banka aidiyyatı olan şəxs adından hərəkət etməyə hüququ olan şəxs; banka aidiyyatı olan şəxsin mühüm təsir göstərə bildiyi hüquqi şəxs; banka aidiyyatı olan şəxsin nümayəndəsi.

"Kredit təşkilatı" - bank, xarici bankın yerli filialı və ya bank olmayan kredit təşkilatıdır.

"Məqbul və lazımi keyfiyyətlərə malik şəxs" - vətəndaş qüsursuzluğuna malik olan, habelə, ictimai mövqeyinə görə vicdanlı və etimada layiq sayılan və peşəkar keyfiyyətləri, təcrübəsi, işgüzar mənafeləri ona bankın mühüm iştirak payının sahibi, inzibatçısı, müvəqqəti inzibatçısı və ləğvedicisi olmaq imkanı verən fiziki şəxsdir;

"Vətəndaş qüsursuzluğu" dedikdə, mühüm iştirak payının sahibləri, o hüquqi şəxs olduqda onun icra orqanının rəhbərləri, habelə bankın törəmə strukturlarının rəhbərləri üçün qəsdən törədilmiş cinayətə görə məhkumluğun olmaması; inzibatçı, müvəqqəti inzibatçı və ləğvedici üçün məhkumluğunun olmaması, keçmişdə mülkiyyət əleyhinə və iqtisadi fəaliyyət sahəsində ağır və xüsusilə ağır cinayətlərə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi faktının olmaması, müvafiq vəzifəni tutması və ya peşə fəaliyyəti ilə məşğul olması üzərində məhkəmə qərarı ilə qoyulmuş qadağanın olmaması, məhkəmə qaydasında müflis elan edilməsi faktının olmaması başa düşülür.

"Prudensial"- bankın təhlükəsiz fəaliyyətinin təmin edilməsinə istiqamətlənmiş normativlərə, qaydalara, tələblərə

və göstərişlərə əsaslanmış düşünülmüş davranış, idarəetmə və nəzarət üsuludur.

Bankın məcmu kapitalı (öz vəsaiti) - prudensial hesabatlıq məqsədləri üçün istifadə olunan kapital olmaqla, Milli Bankın normativ xarakterli aktları ilə müəyyən etdiyi I dərəcəli (əsas) və II dərəcəli (əlavə) kapitala daxil olan komponentlərin (elementlərin) cəmi və onlardan tutulmaların fərqidir.

Azərbaycan Respublikasının bank sistemi Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından və kredit təşkilatlarından ibarətdir.

Faiz dəhlizi – Mərkəzi Bank, 2007-ci il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətlərinə uyğun olaraq pul siyasəti alətlərinin strukturunun təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirlər planlaşdırmışdır və 2 aprel 2007-ci il tarixindən başlayaraq “faiz dərəcəsi dəhlizi” yanaşmasını tətbiq edir. Belə ki, həmin tarixdən başlayaraq Milli Bankın pul bazarında əməliyyatları iki istiqamətdə - çərçivə alətləri və açıq bazarda əməliyyatlar vasitəsilə - aparılır.

Çərçivə alətləri. Çərçivə alətləri vəsaitlərin qısamüddətli cəlb olunması və yerləşdirilməsi alətlərindən ibarət olaraq bankların qısamüddətli likvidliyinin idarə olunması məqsədilə istifadə olunacaq. Milli Bankın çərçivə alətləri kimi bir günlük repo (vəsaitlərin cəlb olunması aləti) və bir günlük əks-reponun (vəsaitlərin yerləşdirmə aləti) istifadəsi nəzərdə tutulur. Çərçilə alətləri üzrə Milli Bankla əməliyyatlar istənilən vaxt əməliyyat günü ərzində müəyyən olunmuş faiz dərəcələri ilə bankların təşəbbüsü ilə aparıla bilər. Beləliklə, çərçivə alətləri üzrə faiz dərəcələri “faiz dərəcəsi dəhlizi”ni təşkil edəcəkdir: dəhlizin minimal həddi bir günlük vəsaitlərin cəlb olunma (repo) faiz dərəcəsi ilə, maksimal həddi isə - bir günlük vəsaitlərin yerləşdirmə (əks-repo) faiz dərəcəsi ilə müəyyən olunacaq. Milli Bankın uçot dərəcəsi isə “faiz

dərəcəsi dəhlizi” çərçivəsində “dəhlizin” bir parametri kimi müəyyən olunacaqdır.

Açıq bazar əməliyyatları. Açıq bazar əməliyyatları pul siyasətinin əməliyyat hədəflərinin reallaşdırılması məqsədilə dövriyyədə olan pul kütləsinin tənzimlənməsi və banklararası pul bazarında faiz dərəcələrinə təsir vasitəsi kimi istifadə olunacaq. Milli Bankın açıq bazar əməliyyatları müəyyən olunmuş “faiz dərəcəsi dəhlizi” çərçivəsində notların buraxılışı və qısa-müddətli repo əməliyyatları vasitəsilə Milli Bankın təşəbbüsü ilə birbaşa (qiymətin elan olunması ilə) və ya dolayı (kəmiyyətin elan olunması ilə) hərraclar vasitəsi ilə aparılacaq. Açıq bazar əməliyyatları kimi aşağıdakılar istifadə oluna bilər: sterilizasiya xarakterli: Milli Bankın qısamüddətli notlarının emissiyası; qısamüddətli repo əməliyyatları; emissiya xarakterli: qısamüddətli əks-repo əməliyyatları.

Metodiki-tədris kursunun təmin edilməsi.

Fənnin öyrənilməsi prosesində materillərin verilməsi üzrə klassik auditoria metodundan istifadə olunur: mühazirələr (problemlə sualların izahatı), seminar məşğələləri (mövzunun müzakirəli məsələsinə baxış), praktiki məşğələ-ışgüzar oyun, kollokvium, testlər, case-lər, həmçinin tələbələrin ədəbiyyat və normativ-hüquqi sənədlərə əsasən sərbəst işləri. Sərbəst işlərə daxildir: kitabxana və internet resurslarından elmi məlumatların axtarışı, elmi məlumatların işlənməsi, statistik göstəricilərin toplanması və işlənilib hazırlanması.

Əsas ədəbiyyat

1. Məmmədov Z.F. Monetar siyasət və bankçılıq. Dərs vəsaiti . Bakı, 2014.
 2. Məmmədov Z.F. bank fəaliyyətinin əsasları. Bakı, 2014.
 3. Abbasov Ə.M., Z.F. Məmmədov. Bank işi və e-bankçılıq. Bakı, 2003.
 4. Abdullayev Ş.M. Əsgərova K. Bank işi. Bakı- 2009.
 5. Bağırov M. Bank işi. Bakı, 2003.
 6. Bəşirov R.A. Bank işi. Bakı, 2003.
 7. Sadıqov E.M. Bank əməliyyatları. Bakı, 2010.
 8. Ибрагимов З.Г. Генезис денежно - кредитной системы Азербайджана. Баку, 1997.
 9. Керимов А. Рынок банковских услуг. Баку. 2010.202 с.
-
1. Ануреев С.В. Денежно-кредитная политика, диспропорции и кризисы. М.: Кнорус, 2009.
 2. Деньги. Кредит. Банки: Учебник, 2-е изд. М.: Проспект, 2009.
 3. Жуков Е.Ф., Зеленкова Н.М., Литвиненко Л.Т. Деньги. Кредит. Банки: Учебник. 3-е изд. М.: Юнити-Дана, 2007.
 4. Улюкаев А.В. Современная денежно-кредитная полтика. Проблемы и перспективы. М.: Дело, 2009.
 5. Соколов Ю.А., Дубова С.Е. Денежно-кредитное регулирование. М.: Флинта, МПСИ, 2008.
 6. Моисеев С.Р. Денежно-кредитная политика: Теория и практика. М.: Экономистъ, 2005.
 7. Навой А.В. Центральный банк в глобальном хозяйстве. М.: Изд-во РГЭА им. Г.В. Плеханова, 2010.
 8. Тобин Дж. Денежная политика и экономический рост. М.: Либроком, 2010.
 9. Фетисов Г.Г. Монетарная политика и развитие денежно-кредитной системы России в условиях

глобализации: национальный и региональный аспекты. М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2006.

10. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика. Теория и практика :учебное пособие для вузов / С. Р. Моисеев, 2- е изд. – М. : Московская Финансово – промышленная академия, 2010. – 784 с.
11. 2. Улюкаев А. В. Современная денежно - кредитная политика. Проблемы и перспективы / А. В. Улюкаев, 2- е изд. –М. : Дело АХН, 2009. 208 с

Tövsiyə olunan ədəbiyyat

1. Banklar haqqında normativ- hüquqi aktlar toplusu// Elmi redaktor: Z.F. Məmmədov. Bakı, Qanun, 2009. 1092 s.
2. Dövlət maliyyəsi normativ- hüquqi aktlar toplusu// Elmi rəhbər: V.Z.Zeynalov. Bakı, Qanun, 2010. 1180 s.
3. A.Yeman. Azərbaycan Milli Ödəniş Sisteminin inkişaf tendensiyası: hüquqi və iqtisadi aspektlərin təhlili // Qanun. – 2009. - № 10
4. İbrahimov Z. Pul, kredit və banklar (suallara cavab). Bakı, 2009.
5. Məmmədov Z.F Finans iqtisadiyyatı. –Bakı: Qanun, 2003. - 375 с.
6. Məmmədov Z.F. Pul , kredit və banklar. Dərslik . Bakı, 2010.
7. Məmmədov Z.F Beynəlxəq valyuta–kredit münasibətləri. Dərslik. - Bakı, 2001, 2002, 2005,2008. IV nəşr.
8. Məmmədov Z.F. Pul, kredit və banklar. – Bakı, 2010. - 530 с.
9. Məmmədov Z.F. Pul, kredit və banklar, qiymətli kağızlar və valyuta. Suallara cavab. Bakı:, 2005. 200 с.
10. Zeynalov V.Z. Maliyyə və kredit. Dərslik. – Bakı, 2008.

11. Məmmədov Z.F. Azərbaycan Respublikasında pul və valyuta siyasətinin iqtisadi - hüquqi aspektləri// Qanun. – 2009. - № 3. 158 -170.
12. Məmmədov Z.F. Azərbaycan Milli Ödəniş Sisteminin inkişaf tendensiyası: hüquqi və iqtisadi aspektlərin təhlili // Qanun. – 2009. - № 10
13. Məmmədov Z.F. Qlobal böhranların şiddətlənməsi mühitində Azərbaycan Mərkəz Bankının pul siyasətinin istiqamətləri və makro – prudensial idarəetmə antikrizis tədbirləri // Qanun. – 2009. - № 12.
14. Zeynalov V. Z. Beynəlxalq maliyyə. Azərneşr. Bakı, 2010.
15. Zeynalov V. Z. Maliyyə. Azərneşr. Bakı, 2009.
16. Аббасов А.М., Мамедов З. Ф. Электронизация финансовой индустрии в условиях сетевой экономики. Баку: Азернешр, 2007.
17. Аббасов А.М., Мамедов З. Ф. Цифровизация финансов. – Баку.: БГУ, 2003. - 200 с.
18. Банковское дело. Учебник. М.: Проспект, 2008.
19. Банковское дело Управление и технологии под ред. Тавасиева Учебник 2005. 671с.
20. Банковское дело. под ред. Коробовой Г.Г. - Учебник 2006 -766с.
21. Банковское дело: современная система кредитования. под ред. Лаврушин М.- 2007.
22. Банковское дело. МФПА, 2005
23. Банковское дело. под ред. Лаврушина О.И. М.- 2007.
24. Банковское дело. под ред. Коробовой Г.Г. М.- 2006.
25. Банковские риски. Издательство: [КноРус](#), 2008 .
26. Банковский менеджмент. Издательство: [КноРус](#), 2010
27. Банковский маркетинг. Издательство: МФПА 2004.

28. Гаджиев Дж.Ф. Денежно-банковская система и МБА.М.: «Финансы и статистика», 2008.
29. Герасимова Е. Б., Мельник М. В.. Основы банковского аудита. 2008.- 224 с.
30. Д. Синки. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. Изд.: Альпина Бизнес Букс. 2007. 1024 с .
31. Ермаков С.Л., Юденков Ю.Н. Основы организации деятельности коммерческого банка. Учебник Издательство: КноРус. Год: 2011
32. Жарковская Е.П. Банковское дело. Учебник 2006
33. Ибрагимов З.Г. Генезис денежно - кредитной системы Азербайджана. Баку, 1997.
34. Керимов А. Рынок банковских услуг. Баку. 2010. 202 с.
35. Лаврушин О.И. Банковское дело. Изд: КноРус. - 2008 г. 768 с.
36. Лаврушин О. И. Банковская система в современной экономике. М: КноРус. Монография. 2011. 360 с.
37. Мамедов З. Ф. Деньги, кредит, Банки. Учебник. Баки, 2008. 400 с.

Fənnin öyrənilməsinin və müvəffəqiyyət dərəcələrinin yoxlanılmasına dair attestasiyanın təşkili.

İmtahan sessiyasının təşkili və keçirilməsi qaydaları İmtahanların gedişi və təşkili «Ali təhsil müəssisələrində kredit sistemi ilə tədrisin təşkili barədə nümunəvi Əsasnamə» və «Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin fənlər üzrə imtahanları haqqında Əsasnamə»lərlə tənzimlənir.

Tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balların yarısı semestr ərzindəki fəaliyyətə, digər yarısı isə imtahanın nəticələrinə görə toplanır. Balların maksimum miqdarı aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir: 50 bal imtahanın nəticəsinə görə; - 10 bal dərslərə davamiyyətinə görə; 10 bal tələbənin sərbəst işinə görə; 20 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə; (Eyni fəndən həm seminar (məşğələ) həm də laboratoriya dərsləri nəzərdə tutulduq halda onların hər birinə 10 bal ayrılır). 10 bal kurs işinin hazırlanmasına və müdafiəsinə görə; (Fənn üzrə kurs işi (layihəsi) nəzərdə tutulmayıbsa, ona ayrılan 10 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinə əlavə olunur. Əgər fənnin tədrisi yalnız mühazirə, seminar (məşğələ) şəklində nəzərdə tutularsa buzaman davamiyyətə və sərbəst işə ayrılmış ballar istisna olmaqla qalan 30 bal tədrisin bu növgöstəricilərinə görə hesablanır. Qrup curnalında dərstdə iştirak etməyən tələbələrə həmin saata «q/b» sorğulara cavabverənlərə müvafiq «bal» dərstdə iştirak edən lakin qiymət almayanlara isə «i/e» yazılmalıdır. Konkret fənn üzrə semestr ərzində toplanmış balın yekun miqdarına görə tələbələrin biliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir: - 51 baldan aşağı - «qeyri-kafi».

İmtahana görə balların yığılması İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. İmtahanın qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açə bilir.

- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzıməsələləri əsaslandırə bilmir;

- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;

- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;

- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırmağı bacarmır;

- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var ;

- 0 bal - suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahandan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Tələbəyə fənlər üzrə sərbəst işə görə balların müəyyənləşdirilməsi Ayrı-ayrı fənlər üzrə tələbəyə sərbəst işə görə verilən balının maksimum həddi 10-dur. Tələbəyə fənn üzrə semestr ərzində 10 sərbəst iş tapşırığı verilir. Sərbəst işlərin tapşırıqları müxtəlif formada (mühazirə mövzuları üzrə problem və praktiki xarakterli tapşırıqlar, məsələ, misallar və s.) ola bilər. Həmin tapşırıqlar fənni tədris edən müəllim tərəfindən müəyyənləşdirilir. Hər bir tapşırığın yerinə yetirilməsi 1 balla qiymətləndirilir.

Kollokviumda iştirak etməyən tələbəyə «0» sıfır bal yazılır.

Formati 60x84 ^{1/16}. Həcmi 2 ç.v.
Sayı 50. Ofset kağızı N1.

“RS Poliqraf” MMC-nin mətbəəsində
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.